Asia: Tulorekisterin hyödyntäminen O-asia

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto,
Päivi Kantanen, neuvotteleva virkamies
Ariann Grandell, erityisasiantuntija

Yleistä

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää yleisiä huomioita tulorekisterin kehittämiseen.

Valtiovarainministeriö ja Verohallinnon tulorekisteriyksikkö vastaavat tulorekisterin kehittämisestä. Tulorekisteri on työkalu, jonka avulla kerätään työnantajien maksamia palkkoja ja muita suorituksia koskevat tiedot yhteen paikkaan. Tulorekisterin avulla pyritään edistämään viranomaisille annettavien tietojen reaaliaikaisuutta ja luotettavuutta sekä vähentämään yrityksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa siten, että tulorekisteriin toimitettua tietoa ei tarvitsisi toimittaa useammalle viranomaiselle vaan eri viranomaiset voisivat hyödyntää tulorekisteriä työssään.

Tulorekisteri tukee osaltaan myös työtä harmaan talouden torjumiseksi ja antaa viranomaisille reaaliaikaisemman tietopohjan maksun suorittajien velvoitteiden täyttämisestä. On kuitenkin huomioitava, että rekisteriin tallennetaan työnantajan toimittamaa tietoa.

TEM:n saaman tiedon mukaan Verohallinnon tulorekisteriyksikkö on käynnistänyt yhteistyössä VM:n kanssa esiselvityksen siitä, voidaanko tulorekisteritietojen laatua ja oikeellisuutta kehittää nykysääntelyn puitteissa. Tulorekisterin tietojen ilmoittajia on merkittävä määrä ja joissakin tilanteissa on ilmoitettu virheellisiä tietoja. Mikäli tietopohja on virheellistä kertaantuvat virheet muille tulorekisterin käyttäjille, mikä heikentää tulorekisterin tietojen luotettavuutta. Käytännössä valtaosa virheistä on ollut laatuvirheitä.

Eduskunnan käsittelyssä on parhaillaan HE 216/2024 vp. Sen ehdotukset osaltaan parantavat tulorekisteriin ilmoitettavien tietojen luotettavampaa tietopohjaa ja lisäävät viranomaisen mahdollisuuksia korjata suorituksen maksajan ilmoittamia tietoja. Jos suorituksen maksaja ei oikaise ilmoittamiaan tietoja, tulorekisteriyksikölle annettaisiin mahdollisuus käsitellä

asia ja tehdä merkintä näkyviin asiasta. Tällä turvattaisiin tulonsaajan tiedon eli rekisteröidyn oikeuksia.

Tulorekisterin kehittämisestä on pitkän aikavälin suunnitelmat. Työ- ja elinkeinoministeriö ja sen hallinnonalan edustajia on ollut mukana tai kuultavana eri kehittämishankkeissa.

Tulorekisteriä käytetään työnteon perusteella myönnettävien oleskelulupien jälkivalvonnassa ja jatkolupaharkinnassa. Maahanmuuttovirasto saa tiedot tulorekisteristä suoraan käsittelyjärjestelmäänsä.

KEHA-keskus kuuluu tulorekisterin yhteistyöverkostoon. Yhteistyöverkoston työssä on käsitelty myös erilaisia kehittämisehdotuksia. Tuloreksiteriö hyödynnetään palkkatuen ja starttirahan maksamisessa.

Tilastojen mukaan vuoden 2023 lopussa vajaa 10 prosenttia työikäisestä väestöstä sai työttömyysetuutta. Tulorekisterin kehittämisen kannalta merkittävä tieto on työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan se, että kuinka monen työssäkäyvän kohdalla työttömyyskassa tai Kela tarvitsee tarkempia tietoja. Ansiopäivärahan saajia oli vuonna 2023 yhteensä 262 392, peruspäivärahan saajia 74 632 ja työmarkkinatuen saajia 234 394. Luvuissa on jonkin verran päällekkäisyyttä. Etuuksien saajien yhteenlaskettu määrä vuoden aikana antaa ministeriön näkemyksen mukaan kuvaa siitä, kuinka monen kohdalle työttömyyskassa ja Kela käyttävät tulorekisteritietoja. Lähde: Tilasto Suomen työttömyysturvasta 2023 https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/090bf652-c047-4882-b1aa-cce3471146f5/content

Tulorekisteriin ilmoitettavien tiedot ja niiden laajentaminen

Tulorekisteriin voi ilmoittaa pakollisten tietojen lisäksi täydentäviä tietoja. Täydentävien tietojen ilmoittaminen tulorekisteriin on suorituksen maksajalle vapaaehtoista. Kaikki täydentävät tiedot ovat kuitenkin sellaisia, jotka suorituksen maksajan pitää lain nojalla pyynnöstä antaa tiedon käyttäjille. Täydentävät tiedot ovat välttämättömiä esimerkiksi tulonsaajan lakisääteisten etuuksien tai asiakasmaksujen toimeenpanossa tai muiden tiedon käyttäjien tehtävien hoitamisessa. Tietoja käytetään esimerkiksi sosiaalivakuuttamisen tarpeisiin.

Keskusteluissa on ollut esillä tulorekisteriin ilmoitettavien tietojen laajentaminen koskemaan nyt vapaaehtoisesti ilmoitettavia tietoa. Kehittämishanke edellyttäisi arvioitavaksi tarkemmin pakollisesti ilmoitettavien tietojen laajentamisen hyödyt esimerkiksi etuusasioita käsitteleville viranomaisille ja toisaalta yrityksille aiheutuva hallinnollinen taakka ja sääntelytaakka.

Sosiaalivakuuttamiseen liittyvät kehittämisehdotukset kuuluvat STM:n hallinnonalalle.

Lopuksi

Tulorekisterin kehittäminen vaikuttavat merkittävästi muuhun lainsäädäntöön kuten sosiaalivakuuttamista koskevaan sääntelyn. Lainsäädännön kehittämistyössä tulee huomioida Suomen perustuslain vaatimukset, EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimukset, sääntelyn tarkkarajaisuus ja tietojen käyttötarkoitussidonnaisuus.

Lainsäädännön lisäksi lainsäädännön kehittäminen vaikuttaisi merkittävästi työnantajien tietojärjestelmiin ja aiheuttaisivat kustannuksia muun muassa järjestelmien kehittämiseen ja ylläpitoon. Työnantajien palkkajärjestelmien kehittäminen vaatii aikaa.

TEM päättää erikseen suhtautumisestaan mahdollisiin tulorekisterin kehittämislinjauksiin. Tulorekisteriä on kehitetty pitkäjänteisesti hyvässä sidosryhmäyhteistyössä.

Jakelu

Eduskunta, työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

TIEDOKSI

Ohjausyksikkö, TEM
Kimmo Ruth, TEM
Jan Hjelt, TEM
Nico Steiner, TEM
Outi Viljamaa, TEM